

Participatie en omgaan met polarisatie

15 juni 2022

Anna Ankoné (VNG), Els Holsappel en Bas Koopman (NP RES)
Siward Zomer (Participatiecoalitie/Energie Samen)

Programma

19.30 – 19.40	Welkom
19.40 – 20.00	Een <i>uitnodigend proces</i> in de RES en het Programma Aardgasvrije Wijken
20.00 – 20.10	Enige houvast bij polarisatie
20.10 – 19.25	Lokaal eigendom
20.25 – 20.35	In gesprek met Siward Zomer
20.35 – 20.45	Vragen deelnemers
20.45 – 21.00	Tips en afsluiting

Waarom een inwerkprogramma voor raadsleden?

- Ondersteunen van gemeenteraadsleden bij de invulling van hun rol bij de energietransitie.
- Sterkere rol bij de Regionale Energie Strategieën (RES).
- Betrokkenheid met de energietransitie vergroten.
- Actuele informatie en antwoorden.

Participatie Klimaatakkoord

- *Bij de transitie in de wijk is het belangrijk dat burgers en bedrijven zeggenschap hebben bij de keuze van alternatieve warmtebronnen en van de maatregelen om gebouwen energiezuinig te maken. Want meedenken is voor veel mensen een voorwaarde voor meedoen.*
- *De RES is niet alleen een strategie, het is ook een manier van samenwerken en een proces om te komen tot gedragen plannen waarmee de nationale doelstelling gehaald wordt. Hiervoor dient een uitnodigend proces rond de RES te worden vormgegeven waarin de participatie van belangengroepen, bedrijven en bewoners is verankerd.*

Uitnodigend proces

Communicatie

Procedurele
rechtvaardigheid

Inhoudelijke criteria

Tijd

Participatiemix

Commitment

Ik ben voldoende gehoord. Er is een eerlijke afweging gemaakt tussen mens, natuur en rendement

Filmpje PAW

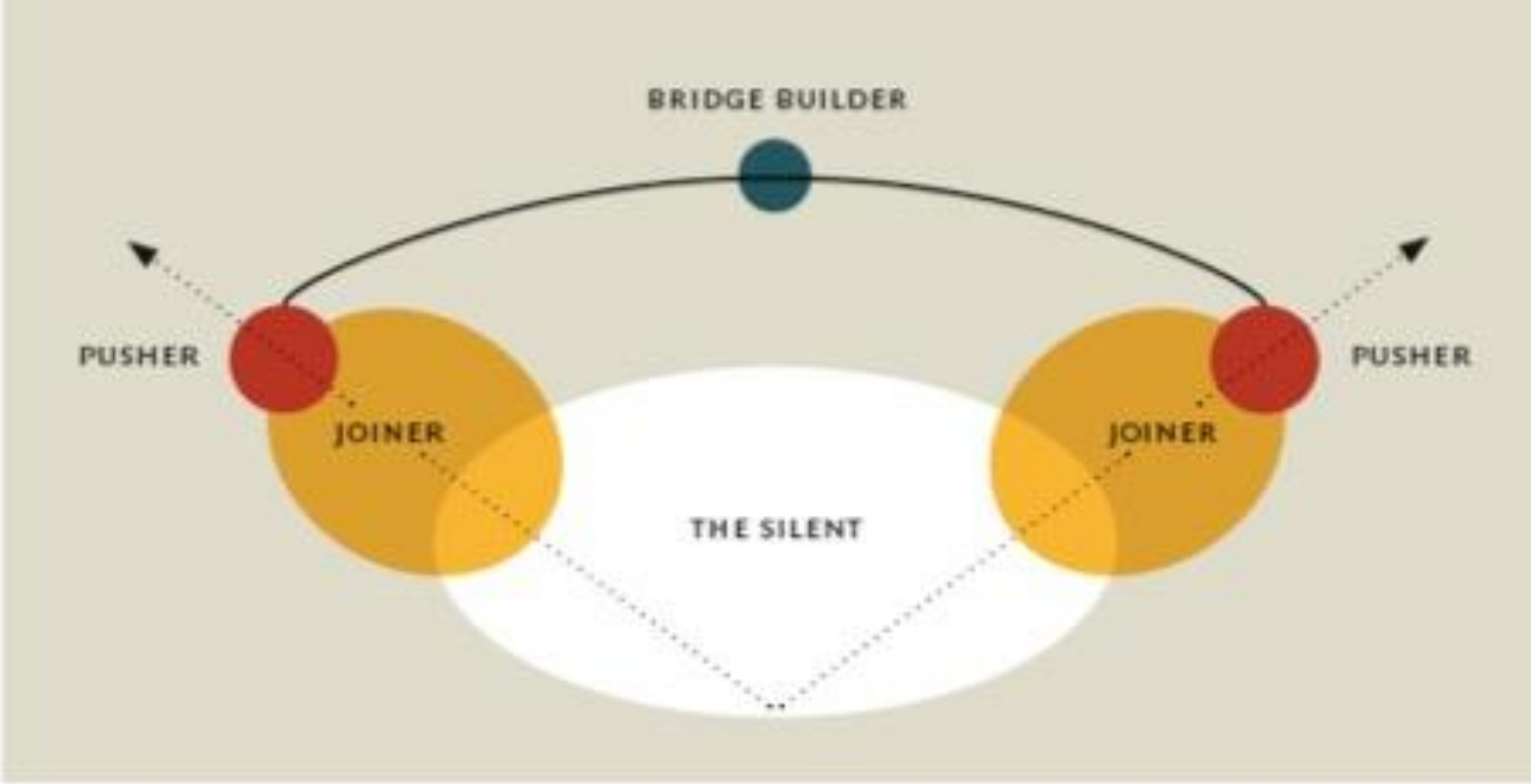
Participatie Uitgangspunten PAW

1. Maak het procesontwerp samen met bewoners en andere partners
2. Geef iedereen de mogelijkheid om mee te doen
3. Zorg dat iedereen gehoord wordt
4. Bouw een betrouwbare kennisbasis
5. Ondersteun bewoners om de stap te maken

— Rol gemeenteraad participatie warmtetransitie —

- Ondersteunen plannen bewonersinitiatieven
- Kaders stellen
- Controleren of een participatieproces democratisch is verlopen. Daarvoor helpt het om met een 'democratische bril' naar het participatieproces of de plannen te kijken. Daarvoor kunt u kijken naar de volgende waarden en nagaan welke volgens u vooral van belang zijn bij een vraagstuk: (Bron: Draaiboek Democratisch Samenspel)
 - Inclusie
 - Deliberatie
 - Transparantie
 - Zeggenschap
 - Efficiency
 - Democratische vaardigheden

Polarisatie

“Om de projecten voor de bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land in de energietransitie te laten slagen, gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, partijen **gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie**. Dit vertaalt zich in **evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied** waarbij gestreefd wordt naar **50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven)**. Investeren in een zon –en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. Het streven voor de eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Er is lokaal ruimte om hier vanwege lokale project-gerelateerde redenen van af te wijken.”

Wat is lokaal eigendom

Projecten gerealiseerd in lokaal eigendom kennen over het algemeen een hogere maatschappelijke acceptatie

- Gaat over eigendom
- Gaat over zeggenschap
- Gaat over verdeling lusten en lasten
- Gaat over verdeling opbrengsten
- Gaat over collectief eigendom: iedereen kan meedoen

Lokaal eigendom is een middel om de lokale omgeving zeggenschap te geven over een wind- of zonproject

Doel: maatschappelijke acceptatie

Lokaal eigendom en financiële participatie

Financiële participatie

- Een individu kan mee-investeren
- Rendement voor het individu
- Geen zeggenschap over ontwikkeling project
- Geen zeggenschap over opbrengsten

Lokaal eigendom

- Gezamenlijke investering (vaak in vorm van financiële participatie van individuele leden)
- opbrengst voor het collectief
- Zeggenschap over ontwikkeling project en over opbrengsten
- Iedereen kan meedoen / heeft stem (ook als je niet investeert)

Ook bij lokaal eigendom is er sprake van vormen van financiële participatie!

- Lokaal eigendom als resultaat is niet juridisch afdwingbaar, wel inspanningsverplichting
- Lokaal eigendom verankeren in gemeentelijk beleid(skader) met raadsbesluit
- Praktijk laat zien dat het werkt.

- Factsheet Bevoegdheden overheden bij procesparticipatie en financiële participatie
- Juridische bouwsteen Lokaal Eigendom van Pels Rijcken
- Werkblad lokaal eigendom NP RES
- Voorbeelden beleidskaders op energieparticipatie.nl

“Uitgangspunt is dat gemeenten en provincies in beleid een inspanningsverplichting kunnen opnemen, waarmee wordt aangestuurd op een zorgvuldig participatieproces met de omgeving. Gemeenten en provincies kunnen de wens naar financiële participatie in een project stimuleren, maar kunnen de initiatiefnemer geen resultaatsverplichting opleggen. Harde resultaatsafspraken over financiële participatie kunnen wel op basis van vrijwilligheid tot stand komen.”

Uit: Juridische bouwstenen lokaal eigendom Pels Rijcken

Verankeren in beleid: (politieke) keuzes maken & rol bepalen

Keuzes maken

- Wie is aan zet?
 - Lokale energiecoöperaties / wijkcoöperatie/ dorpen-buurtten?
 - De markt?
 - De gemeente?
- Wat wil je (primair) bereiken met lokaal eigendom?
 - Zeggenschap voor de lokale omgeving?
 - Revenuen in de gemeenschap houden?
 - Regie op wie wat waar ontwikkelt?
- Wat is je ambitie
 - (Minimaal) 50% lokaal eigendom?
 - Streven naar 100% lokaal eigendom?

Rol bepalen

- Faciliterend / kaderstellend → toelatingskader
- Stimulerend / sturend → uitnodigingskader / maatschappelijke tender
- Zelf ontwikkelen → grondbeleid met maatschappelijke tender / energiebedrijf (bijv. met energie-initiatieven)

Fasesduurzaam energieproject en rolbepaling

Rol / Fase	Strategie	Ontwikkeling	Realisatie	Exploitatie
Passief	Overheid	Markt	Markt	Markt
Faciliteren	Overheid	Overheid	Markt	Markt
Activeren	Overheid	Overheid	Markt	Markt
Ontwikkelen	Overheid / markt			

Lokaal eigendom in warmtetransitie

- Gesprek is op gang gekomen
- Zie Buurtwarmte / Energiesamen:
<https://buurtwarmte.energiesamen.nu/>
- Rapport 'Warmteschappen: vier organisatievormen voor lokaal eigendom in de warmtetransitie'
- Manifest Drift:
https://drift.eur.nl/app/uploads/2021/11/Warmtemanifest_Nieuwe-Visie-Warmtetransitie.pdf

Gesprek in de regio

Wie is aan
zet:
inwoners,
mark of
overheid?

Hoe hoog
is onze
ambitie?

Wat willen we
bereiken met
lokaal
eigendom?

Wat
verstaan we
onder lokaal
eigendom?

Welke rol
nemen
we als
overheid
in?

Ondersteuning
initiatieven: wie
doet wat?

In gesprek in met Siward Zomer

Positie Volksvertegenwoording in de RES (Regionale Energie Strategie)

Wat is RES?

SAMENWERKEN IN DE REGIO

- Overheden
- Energie-coöperaties
- Bezuiden
- Maatschappelijke organisaties
- Wijkbeheerders
- Wijkbewoners

SAMEN RES ONTWIKKELLEN

BESTUURLIJK PROCES

Planvorming = gefaseerd

WELKE MATE VAN INVLOED WIL IK IN WELKE FASE?

VEEL INVLOED

Inhoudelijke betrokkenheid van de Volksvertegenwoordiger

WENIG INVLOED

Het geven van advies aan bestuur

RES 1.0

Het definitieve bod wordt vastgesteld door de gemeenteraden, provinciale staten en de algemene vergadering van de waterschappen. Met het besluit van volksvertegenwoordigers over de Regionale Energie Strategie wordt het document een bouwsteen voor toekomstige omgevingsplanning.

BESTUURLIJKE STARTNOTITIE

Volksvertegenwoordiger kan kaders meegeven:

1. Op welke momenten wil je geïnformeerd en betrokken worden?
2. Invulling participatieproces.
3. Inhoudelijke koppeling met maatschappelijke opgaven.
4. Lokale beleid en borging omgevingsbeleid.
5. Afstemming met andere regionale volksvertegenwoordigers.

Zie ook "De rollen van raadsleden bij een RES"

CONCEPT RES (1 JUNI 2020)

CONCEPT BOD RES + PLANBUREAU LEEFOMGEVING

Op 1 juni 2020 wordt de concept-RES door regio's via het Nationaal Programma RES aangeboden aan het Planbureau voor de Leefomgeving. Op dit moment kunnen volksvertegenwoordigers een signaal afgeven aan bestuurders over het draagvlak in de raad en/of het maatschappelijk draagvlak voor de regionaal voorgestelde energietransitie, zoekgebieden en verdeling van warmtebronnen. Dit kan een reden zijn om het concept bod als voorstel ter vaststelling voor te leggen aan de raaden, staten en algemene vergaderingen. Het door volksvertegenwoordigers laten vaststellen van de concept-RES is niet verplicht. Dit geeft vrijheid voor de wijze waarop volksvertegenwoordigers betrokken worden op weg naar 1 juni 2020.

TIPS

PRAKTISCH VOORBEELDEN

Nationaal Programma RES

PAW Programma Aardgasvrije Wijken

DEMOCRATIE in actie

Informatie

Nationaal Programma Regionale Energie Strategie

Positionering van volksvertegenwoordigers in de Regionale Energie Strategie

DEMOCRATIE in actie

Opgesteld door Directie Democratie en Bestuur, BZK

Energie en democratie

Hoe democratische invloed op Regionale Energie Strategieën en andere complexe besluitvormingsprocessen kan worden versterkt

Prof. dr. Marcel Boogers | oktober 2019

De RES gespreks assistent

voor factchecking en veelgestelde vragen bij gesprekken over de Regionale Energie Strategie

Wat is de RES

Bekijk Wat is de RES

Tijdslijn | mijlpalen

Bekijk Tijdslijn

- » minder emissies
- » energiebesparing
- » energiearme aanpakken
- » renovatie faciliteren
- » de levensduur verbeteren
- » werkgelegenheid en groei stimuleren

d voor:

- minder emissies
- energiebesparing
- energiearmoede aanpakken
- renovatie faciliteren
- de levenskwaliteit verbeteren
- werkgelegenheid en groei stimuleren

van de en
relateerd
kassagen

75 %
van de
gebouwen in
de EU is niet
energie-efficiënt

85-95 %
van de gebouwen
in de EU zal naar
verwachting
in 2050 nog
overleefd staan

[illegible]

EMIGRANT
in actie

PAW Programma
Aardgasvrije
Wijken

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

 VERENIGING
VAN GRIFFIERS

Wil je als raadslid meer leren over je rol en je beschikbare instrumenten, of over inhoudelijke onderwerpen die voor jou als raadslid van belang zijn? Op het leerplatform voor raadsleden zijn zeven e-learning modules te vinden die je ondersteunen om een vliegende start te maken als raadslid.

Het leerplatform voor raadsleden is ontwikkeld door de **VNG Connect Academie** in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de **VNG**, in samenwerking met de **Nederlandse Vereniging voor Raadsleden** en de **Vereniging van Griffiers**.

Het leerplatform voor raadsleden is ontwikkeld door de **VNG Connect Academie** in opdracht van het **Ministerie van Binnenlandse Zaken** en de **VNG**, in samenwerking met de **Nederlandse Vereniging voor Raadsleden** en de **Vereniging van Griffiers**.

 Onderdeel van Fysieke leefomgeving

Aardgasvrije wijken

Gemeenten hebben een belang bij een transitievisie waarin wordt vastgesteld welke maatregelen moeten worden genomen om de transitie tot een succes te maken. Het is belangrijk dat de transitievisie wordt opgesteld door de gemeenteraad en niet door de burgemeester. De transitievisie moet voor eind 2021 een transitievisie warmte opstellen waarin wordt vastgesteld welke maatregelen moeten worden genomen om de transitie tot een succes te maken. Het is belangrijk dat de transitievisie wordt opgesteld door de gemeenteraad en niet door de burgemeester. De transitievisie moet voor eind 2021 een transitievisie warmte opstellen waarin wordt vastgesteld welke maatregelen moeten worden genomen om de transitie tot een succes te maken. Het is belangrijk dat de transitievisie wordt opgesteld door de gemeenteraad en niet door de burgemeester.

- [Transitievisie Warmte](#)

Fysieke leefomgeving

- › Raadgevers over fysieke leefomgeving
- › Raadgever Omgevingswet: ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit
- › Raadgever De raad stuurt met de omgevingsvisie
- › Raadgever Omgevingswet: rolverdeling gemeenteraad en college van B en W
- › Raadgever Participatie binnen de Omgevingswet
- › Raadgever Klimaatakkoord en energietransitie
- › Raadgever Energietransitie in de gebouwde omgeving
- › Raadgever Regionale Energiestrategieën en energie-infrastructuur

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Nationaal Programma
RES Regionale
Energie
Strategie

Handige links

- <https://regionale-energiestrategie.nl/participatie/volksvertegenwoordiger/default.aspx>
- <https://regionale-energiestrategie.nl/participatie/default.aspx>
- <https://www.energieparticipatie.nl/>
- <https://www.aardgasvrijewijken.nl/handreikingparticipatie/participatie-uitgangspunten/default.aspx>
- <https://www.platform31.nl/publicaties/wegwijzers-warmtetransitie-voor-raadsleden>
- <https://www.aardgasvrijewijken.nl/themas/participatie+en+communicatie2/kennis+en+leren-pc/podcasts-pc/2100895.aspx?t=Podcast-Het-stille-midden-is-niet-stil-In-gesprek-met-Gemeente-Amsterdam-en-Bart-Brandsm>

Vervolg inwerkprogramma raadsleden

Thematische verdiepende webinars (online, start 19.30 uur)

- Verduurzaming scholen en ander maatschappelijk vastgoed
- Omgevingsbeleid en RES
- Aardgasvrij maken van wijken en gebouwen
- Duurzame mobiliteit

Woensdag 14 september
Woensdag 21 september
Woensdag 28 september
Woensdag 5 oktober

Tweedaagse zomercursus (fysiek). Een combinatie van de basiscursus, de thematische verdieping én vaardighedentraining.

Wordt uitgesteld!

BEDANKT VOOR UW AANWEZIGHEID

En heel veel succes de komende vier jaar!